

Ewa Kłeczek-Walicka

Konferencja maryjna w Ostrowach Tuszowskich

Rocznik Kolbuszowski 13, 199-205

2013

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

Konferencja maryjna w Ostrowach Tuszowskich

Wśród licznych sanktuariów maryjnych Podkarpacia wskazać należy m.in. zagubione w pozostałościach dawnej Puszczy Sandomierskiej Ostrowy Tuszowskie. Cześć odbiera tu łaskami słynący wizerunek Madonny z Puszczy – Patronki Leśników, Pani Ziemi Kolbuszowskiej. Finalizowane już przygotowania do koronacji tego obrazu były motywem zorganizowania zamyślenia naukowego nad kultem Maryi w Ostrowach Tuszowskich, jego dziejami i specyfiką, a także nad jego rolą w kształtowaniu życia religijnego i społecznego mieszkańców regionu.

Konferencja naukowa „Madonna z Puszczy” zorganizowana została przez parafię pw. Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Ostrowach Tuszowskich, Instytut Leksykografii Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II oraz Lasy Państwowe. Jej pomysłodawcą był kapelan honorowy leśników i opiekun naukowy sanktuarium ks. dr Sławomir Zych. Patronat honorowy nad konferencją objęli: ordynariusz rzeszowski bp Kazimierz Górny, krajowy duszpasterz leśników bp Edward Janiak, dyrektor generalny Lasów Państwowych Adam Wasiaś, senator RP Władysław Ortył, poseł na Sejm RP Zbigniew Chmielowiec, starosta kolbuszowski Józef Kardys, starosta mielecki Andrzej Chrabąszcz i wójt gminy Cmolas Eugeniusz Galek¹.

Symposium rozpoczęło się Mszą św. celebrowaną w kościele parafialnym w sobotę 14 kwietnia 2012 r. Na jej początku słowa powitania skierował do obecnych miejscowy proboszcz ks. Ryszard Madej: „Z wielką radością cała nasza społeczność parafialna przyjęła informację, którą przekazał Ksiądz Biskup, że 19 maja bieżącego roku odbędą się uroczystości koronacyjne cudownego obrazu Matki Bożej – Pani Ziemi Kolbuszowskiej, Patronki Leśników, Madonny z Puszczy, który poprzez wieki objął cześć wśród ludu tej ziemi. Ten czas wielkiego wydarzenia dla całej wspólnoty

¹ Zbiory Bartosza Walickiego [dalej: AAW], Zaproszenie na konferencję „Madonna z Puszczy” w dniu 14 kwietnia 2012 r.

parafialnej, jak i w życiu całej diecezji rzeszowskiej i życiu ziemi kolbuszowskiej, zbliża się coraz bardziej. I dzisiaj gromadzimy się na uroczystej Eucharystii, która jest początkiem konferencji naukowej, która będzie przebiegać w Szkole Podstawowej w Ostrowach Tuszowskich. Serdecznie pragnę powitać na początku tej Mszy św. księży celebransów, prelegentów, samorządowców, leśników, a także wszystkich zebranych wiernych, którzy dzisiaj przez swoją modlitwę włączają się w to wielkie dzieło przygotowania naszej społeczności do koronacji cudownego obrazu Matki Bożej².

W koncelebrze uczestniczyło kilkunastu kapłanów z kanclerzem Kurii Diecezjalnej w Rzeszowie ks. dr. Jerzym Buczkiem. Obecny był dyrektor Muzeum Diecezjalnego w Rzeszowie ks. Franciszek Dziedzic i dziekan dekanatu kolbuszowskiego ks. Kazimierz Osak. Wśród uczestników nabożeństwa nie zabrakło pracowników naukowych Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego i Uniwersytetu Rzeszowskiego, a także historyków i regionalistów z Kolbuszowej, Mielca i Sokołowa Małopolskiego. Warto odnotować przybycie posła Zbigniewa Chmielowca z Kolbuszowej, jak również samorządowców z powiatu kolbuszowskiego razem ze starostą kolbuszowskim Józefem Kardysiem oraz wójtami: Elżbietą Wróbel z Niwisk i Eugeniuszem Galkiem z Cmolasu. Znacząca była też obecność przedstawicieli Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Krośnie z dyrektorem Edwardem Balwierczakiem. Zjawili się również dyrektor Miejskiej i Powiatowej Biblioteki Publicznej w Kolbuszowej Andrzej Jagodziński i dr Grażyna Bołcun ze Stalowej Woli.

Eucharystii przewodniczył ks. infuł. Wiesław Szurek, który też wygłosił słowo Boże. Zwrócił on uwagę: „W drodze do wyjątkowego wydarzenia, jakim ma być koronacja Matki Bożej – Madonny z Puszczy, od wieków zaznaczającej tutaj swoją obecność i łaskawość, stanęliśmy w tej świątyni, aby kontemplować pusty grób Chrystusa i z Maryją wmyślać się w opisy wielkanocnych zjawień Pana Jezusa. (...) Jeśli pytamy, gdzie jest Matka Boża w tajemnicy zmartwychwstania Chrystusa, to na owo pytanie odpowiada także to miejsce, Ostrowy Tuszowskie. Odpowiada wizerunek Madonny z Puszczy, którego dzieje – tak nieraz burzliwe, jak burzliwe są dzieje poszczególnych ludzi czy historia naszej Ojczyzny, historia Europy, historia świata – świadczą o tym, że Maryja jest obecna z nami. Jest obecna po to, ażeby nieść i przybliżyć nam orędzie zmartwychwstania Chrystusa i żeby w ten sposób podtrzymywać nas w życiu mocą tego orędzia, podtrzymywać nas na duchu. Czyż nie taką wymowę mają te legendy żyjące duchem ludzi

² AAW, Powitanie wygłoszone przez proboszcza ostrowskiego ks. Ryszarda Madeja w czasie Mszy św. inaugurującej konferencję poświęconą kultowi Madonny z Puszczy w dniu 14 kwietnia 2012 r., nagranie audio.

tej ziemi na obrzeżach Puszczy Sandomierskiej? Te w legendach żyjące objawienia, które w usta Maryi wkładają adresowane do myśliwego słowa: «Przyszłam tu z Włoch i tu mi postawcie kościół». Czy nasza obecność tutaj i wszystko, co zrobiono tu w drodze do koronacji i w świątyni, i wokół niej – jak gdyby obrazując te zjawienia i legendy, które mówią o realnej, rzeczywistej obecności Matki Bożej – nie świadczą o tym, że spełniamy wolę Matki Najświętszej, która trwała z Apostołami w Wieczerniku i która pragnie trwać także tutaj, na ziemi kolbuszowskiej, mieleckiej, w tym gronie gromadząc wokół siebie nie tylko leśników, nie tylko ludzi łowiectwa, ale przede wszystkim wszystkich tych, którzy upatrują w niej *salus*, zbawienie, ocalenie dla ludu? A upatrują dlatego, bo Ona, trwająca na modlitwie z Apostołami, trwa z nami, abyśmy nie zwątpili, że Chrystus zmartwychwstał i że «idzie z nami po kamienistej drodze życia». (...)

Nasze oczy zwracają się na wizerunek Matki Bożej – Madonny z Puszczy. I po to są obrazy i wizerunki, abyśmy, patrząc na nie oczyma ciała, nie zatrzymywali się na nich fizycznym wzrokiem, ale wzrokiem duszy wędrowali i nawiązywali serdeczną łączność z tymi, których te wizerunki przedstawiają. To znaczy z Matką Bożą i z Jej Synem, którego z miłością dźrzy w swych objęciach, a patrząc na Bożego Syna na Jej ręku my sami w tymże Synu czujemy się przytuleni do Jej matczynego serca. I kiedy oczy nasze zwracają się ku Jej wizerunkowi, to nie możemy – wspominając tego biednego myśliwego, dotkniętego utratą wzroku – nie dosłyszeć wskazania Matki Najświętszej: «Wyrzeb dołek i obmyj się wodą, którą tam znajdziesz». Matka Boża – Madonna z Puszczy do nas wszystkich apeluje, abyśmy żyli obmyciem wody, która tutaj, w chrzcielnicy się znajduje. Wody, która wiele lat temu spłynęła po naszych czołach. Wody, która – jak tamta z legendy, ociemniałemu i dotkniętemu ślepotą myśliwemu przywróciła wzrok – i nam przywraca wzrok, bo daje nam siłę i moc wiary, że Chrystus zmartwychwstał, że Chrystus żyje. Że z Nim i w Nim możemy mieć na co dzień kontakt z Ojcem. Że, wierząc w Niego, możemy doświadczać, iż nie jesteśmy na tej ziemi bezdomni, ale że Kościół jest naszym domem³.

Po Eucharystii uczestnicy konferencji przejechali do miejscowej Szkoły Podstawowej, gdzie trwać miały obrady. Na wstępie w imieniu Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych głos zabrał dyrektor Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Krośnie Edward Balwierczak: „My, leśnicy, w Ostrowach Tuszowskich spotykamy się rokrocznie, żeby się pokłonić przed wizerunkiem Madonny z Puszczy. Dzisiaj dodatkowo możemy spo-

³ AAW, Homilia ks. Wiesława Szurka wygłoszona w czasie Mszy św. inauguracyjnej konferencję poświęconą kultowi Madonny z Puszczy w dniu 14 kwietnia 2012 r., nagranie audio.

tkać się również i z przyjemnością wysłuchać historii tej parafii i historii kultu Matki Bożej, a także leśnych akcentów, które tutaj będą prezentowane. Chciałbym serdecznie podziękować patronom honorowym, którzy zaszczylicili swoimi nazwiskami tę konferencję. Szczególne słowa podziękowania kieruję na ręce ks. Ryszarda Madeja, gospodarza tutejszej parafii. Wyrazy wdzięczności kieruję w stronę nieobecnego, chorego ks. dr. Sławomira Zycha, niestrudzonego promotora idei kultu Madonny z Puszczy. Wszystkim uczestnikom życzę udanych i owocnych obrad oraz wyniesienia jak najwięcej z tego spotkania. Myślę, że to będzie doskonały wstęp duchowy do najważniejszego wydarzenia, jakie nas czeka, a mianowicie koronacji obrazu Matki Bożej, Patronki Ziemi Kolbuszowskiej⁴.

Krótkie przemówienie w imieniu organizatorów skierował do obecnych dr Edward Gigilewicz, dyrektor Instytutu Leksykografii Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego i redaktor naczelny *Encyklopedii Katolickiej*: „Chciałbym wyrazić przede wszystkim ogromną radość Instytutu Leksykografii, że dane mu było zadbać o organizację tej sesji, przynajmniej w wymiarze merytorycznym. Dla nas, pracowników nauki, bycie w miejscu, o którym się pisze, które się bada, które się poznaje często tylko z kart zapisanych tekstem, to jest ogromna okazja, żeby zweryfikować własne sądy na ten temat, a z drugiej strony dotknąć miejsca, które jest naznaczone historią. Szczególnie ważne to w tym przypadku, w przypadku miejsca naznaczonego historią świętą. W tomie XIV *Encyklopedii Katolickiej* zostały opisane dzieje miejscowości Ostrowy Tuszowskie. Są tu także wzmianki, że stanowi ona sanktuarium leśników. Jest historia, która się nie kończy, która trwa i którą Państwo wszyscy dzisiaj tworzą. Wydarzenia, które nastąpią już niebawem, ukoronują także pewien etap historii tej miejscowości⁵”.

Obrady otworzył ks. dr Stanisław Koza z Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. On też przewodniczył pierwszej ich części: „Las i jego miejsce w kulturze duchowej”. Pod jego kierunkiem wygłoszone zostały cztery pierwsze referaty. Wykłady zainaugurowało wystąpienie dr. Edwarda Gigilewicza z KUL, który podjął ciekawy temat „Drzewo i las w symbolice maryjnej”. Następnie dr Edward Marszałek z Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Krośnie zaprezentował leśne kapliczki w Puszczy Sandomierskiej jako znaki wiary. Druga część konferencji zatytułowana została „Z dziejów parafii”. Najpierw mgr Katarzyna Geryn z KUL przedstawiła opracowany we współpracy z ks. dr. Sławomirem Zychem referat „Wieś

⁴ AAW, Wystąpienie Edwarda Balwierczaka w czasie otwarcia konferencji poświęconej kultowi Madonny z Puszczy w dniu 14 kwietnia 2012 r., nagranie audio.

⁵ AAW, Wystąpienie dr. Edwarda Gigilewicza w czasie otwarcia konferencji poświęconej kultowi Madonny z Puszczy w dniu 14 kwietnia 2012 r., nagranie audio.

i parafia na przestrzeni wieków”. Po niej dr Robert Sawa z tej samej uczelni omówił akt erekcyjny parafii w Ostrowach Tuszowskich.

Po przerwie odbyła się druga sesja, której przewodniczył kierownik sokołowskiej księżnicy Bartosz Walicki. Głos zabrał wówczas mgr Wojciech Mroczyk z Regionalnego Towarzystwa Kultury im. J. M. Gosłara w Kolbuszowej, który postanowił omówić społeczeństwo parafii Ostrowy Tuszowskie w świetle akt metrykalnych z lat 1670-1772. Po nim wystąpił mgr Krzysztof Haptaś z Muzeum Regionalnego w Mielcu, ukazując sylwetki proboszczów parafii w Ostrowach Tuszowskich doby zaborów i II Rzeczypospolitej (1772-1939). Z kolei dr Robert Zapart z Uniwersytetu Rzeszowskiego przedstawił jeden z aspektów życia i działalności proboszcza ostrowskiego ks. Dominika Litwińskiego, skupiając się na jego związkach z Polskim Państwem Podziemnym. W temat ten wpisał się też mgr Marian Piórek z Regionalnego Towarzystwa Kulturalnego im. J. M. Gosłara w Kolbuszowej, który nakreślił związki tegoż kapłana z działalnością konspiracyjną Wojciecha Lisa (1913-1948).

W trzeciej części konferencji podjęty został temat miejscowego sanktuarium i czczono tam obrazu Niepokalanej. Otworzył ją wykład dr Elżbiety Matyaszewskiej z KUL „Wizerunek Madonny z Puszczy jako przykład recepcji na ziemiach polskich typu ikonograficznego Matki Bożej Śnieżnej”. Tematyka ta była kontynuowana po obiadowej przerwie, kiedy prowadzenie trzeciej sesji objął ks. dr Jan Cebulak. Dr Bartosz Walicki z Miejskiej i Gminnej Biblioteki Publicznej w Sokołowie Małopolskim nakreślił zatem dzieje kultu Madonny z Puszczy. Po nim mgr inż. Maria Zuch z Nadleśnictwa Mielec omówiła kolejne pielgrzymki leśników do sanktuarium w Ostrowach Tuszowskich. Ks. dr Waldemar Pałęcki MSF z KUL w interesujący sposób nakreślił tytuły i metafory maryjne w liturgii Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny po Soborze Trydenckim. Po nim ks. dr Zbigniew Krzyszowski z KUL skupił się na eklezjalnym wymiarze koronacji wizerunków maryjnych⁶.

Konferencję zamknęło podsumowanie dokonane przez kustosa ostrowskiego ks. Ryszarda Madeja: „Bardzo serdecznie dziękuję wszystkim tutaj obecnym za to, że tyle osób wytrzymało do końca. Ta sesja była dla nas bardzo pouczająca, ubogacająca. Dziękuję bardzo wszystkim prelegentom, naukowcom z Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego i Uniwersytetu

⁶ Zbiory Miejskiej i Gminnej Biblioteki Publicznej w Sokołowie Małopolskim, Kronika Miejskiej i Gminnej Biblioteki Publicznej w Sokołowie Małopolskim, t. IV: 2010-2012, s. 302-305; *Madonna z Puszczy*, „Panorama Gminy Cmolas”, 2012, nr 3, s. 3; I. Fac, *Konferencja naukowa ku czci Madonny z Puszczy*, „Niedziela Rzeszowska”, 2012, nr 18, s. III.

Rzeszowskiego, leśnikom i regionalistom za to bogactwo słowa, które usłyszeliśmy. Wyrażam wdzięczność za podjęty trud, za przyjęcie zaproszenia. Bardzo się cieszę, że ta sesja mogła się odbyć, że mogliśmy usłyszeć tyle bardzo ciekawych rzeczy dotyczących i kultu maryjnego i historii naszej wioski, naszej parafii, naszego regionu”⁷.

Na koniec wspomnieć należy, że już miesiąc później ukazały się drukiem materiały pokonferencyjne. Teksty wygłoszonych referatów złożyły się na tom *Madonna z Puszczy. Sanktuarium Matki Bożej Patronki Leśników, Pani Ziemi Kolbuszowskiej w Ostrowach Tuszowskich*. Książka ukazała się nakładem Miejskiej i Powiatowej Biblioteki Publicznej w Kolbuszowej, a jej redaktorami byli inicjatorzy sympozjum, pracownicy naukowci KUL: dr Edward Gigilewicz, ks. dr Waldemar Pałęcki MSF i ks. dr Sławomir Zych. Publikację zrecenzowała dr hab. Maria Dębowska prof. KUL, wydrukowano ją zaś w zakładzie poligraficznym w Mielcu⁸. Korektą zajęły się Anna Kozak i Małgorzata Pyzik-Turska, zaś skład komputerowy wykonał Piotr Królikowski. Wydanie tomu zostało dofinansowane przez Starostwo Powiatowe w Kolbuszowej. Licząca niemal ćwierć tysiąca stron formatu A5 książka stanowi drugi numer serii „Prace Instytutu Leksykografii Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II”.

Wydawnictwo otwiera słowo wstępne ks. Sławomira Zycha, opiekuna naukowego sanktuarium ostrowskiego z ramienia Biskupa Rzeszowskiego. Przeczytać w nim można m.in.: „Sanktuarium Madonny z Puszczy w Ostrowach Tuszowskich jest wyjątkowym ośrodkiem kultu Matki Zbawiciela, stanowi bowiem «leśny ślad wiary», a Najświętsza Maryja Panna odbiera w nim cześć jako Patronka Leśników i Pani Ziemi Kolbuszowskiej. (...) Niech ta książka służy pełniejszemu poznaniu fenomenu i dziejów sanktuarium Madonny z Puszczy, a także pomaga w odkrywaniu oraz umiłowaniu leśnego zakątka Maryi”. Warto dodać, że w części wstępnej pomieszczono także tekst kazania ks. infuł. Wiesława Szurka wygłoszonego podczas Mszy św. inaugurującej konferencję. Obszerne fragmenty tej homilii cytowane były powyżej. Ponadto znalazło się tu również miejsce na słowo dyrektora Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Krośnie – Edwarda Balwierczaka, który napisał: „Spotkania przed obliczem Madonny z Puszczy od lat mają dla nas, ludzi lasu gospodarujących na terenie historycznej Puszczy Sandomierskiej, wielkie znaczenie duchowe. Niniejsza publikacja, będąca uwieńczeniem konferencji, daje możliwość poznania historii parafii i dziejów kultu «Madonny pachnącej świerkami i całej

⁷ AAW, Podsumowanie konferencji poświęconej kultowi Madonny z Puszczy w dniu 14 kwietnia 2012 r. dokonane przez ks. Ryszarda Madeja, nagranie audio.

⁸ W. Gąsiewski, *Madonna z Puszczy Patronka Leśników*, „Nadwisłocze”, 2012, nr 2, s. 44.

w wiewiórkach» – jak pisał ks. Jan Twardowski (...) Artykuły zamieszczone w książce prezentują również leśne akcenty. Leśne kapliczki i pielgrzymki leśników do sanktuarium w Ostrowach są dowodem naszej dbałości o kulturę duchową i materialne ślady wiary w lasach”.

Korpus książki to artykuły pokonferencyjne podzielone, podobnie jak obrady, na trzy działy: „Las w kulturze duchowej”, „Z dziejów parafii” i „Sanktuarium”. Prócz tekstów wymienionych już wyżej referatów wygłoszonych w czasie sympozjum, znalazł się w omawianym tomie tekst przygotowany przez Jana Mariana Włodka, a dotyczący osoby kołatora parafii Ostrowy Tuszowskie Jana Zdzisława Włodka. Publikację ubogaca zamieszczony na końcu wybór kolorowych ilustracji ukazujących różne wizerunki Matki Bożej Śnieżnej, reprodukcje dokumentów archiwalnych i leśne kapliczki, a także dokumentujących kolejne spotkania modlitewne leśników w Ostrowach Tuszowskich.⁹

---

⁹ *Madonna z Puszczy. Sanktuarium Matki Bożej Patronki Leśników, Pani Ziemi Kolbuszowskiej w Ostrowach Tuszowskich*, red. E. Gigilewicz, W. Pałęcki, S. Zych, Kolbuszowa 2012.